



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

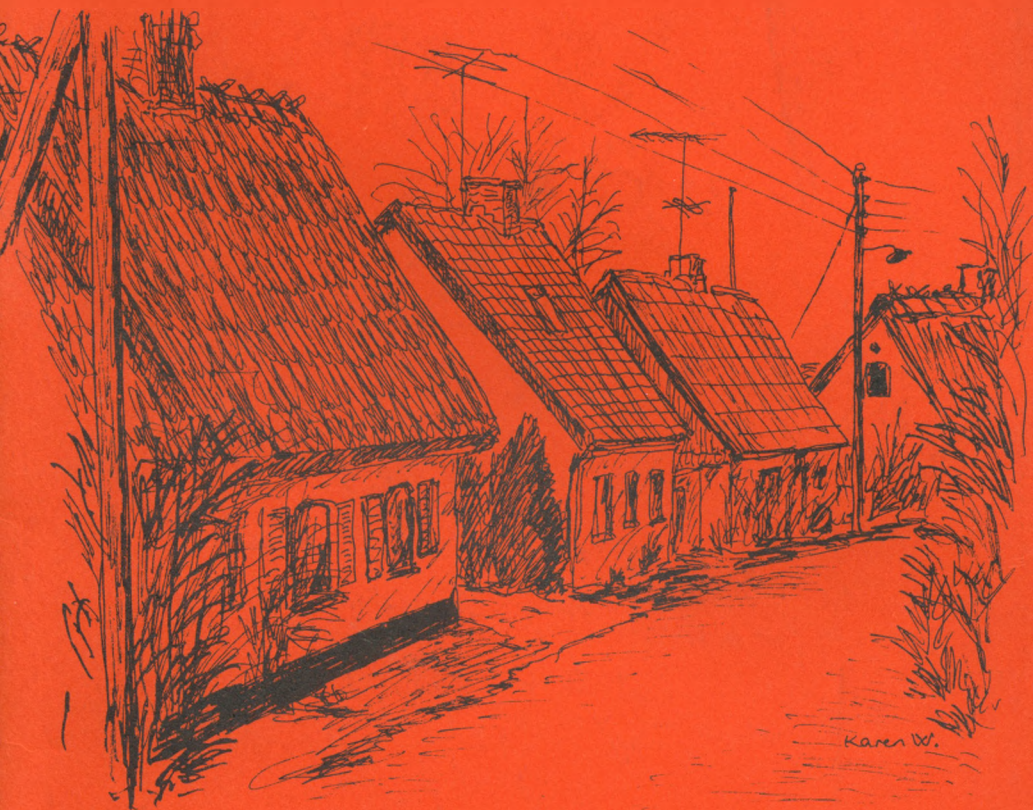
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



BRØDESKOV

JUL 84



SPAR 20-30%
på Varmeregningen

Det bliver let til 2000kr om året

Skift til naturgas NU!

Kommer straks

DE KAN ALLEREDE NU FÅ GLÆDE AF DEN BILLIGE NATURGAS. TAG OS MED PÅ RÅD TIL DEN RIGTIGE NATURGASLØSNING - DET ER NEMT OG GRATIS.



Smedemester



BENT SØRENSEN ApS

Hammersholt · 3400 Hillerød

»Lerbjerggård«

Tlf. 26 64 47

BRØDESKOV

JUL 84

Redaktion

Ellen Andersen (ansvarsh.)
Gertrud Andersen
H.K. Ejlskov
Knud Jensen
Knud Kræmmer
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

Salg

Børn besøger husstandene.
Ved møder og fester.

Pris

Pris kr. 20,-.

Restoplaget af tidligere
årgange sælges for
kr. 55,- (enkeltvis kr. 8,-).

Kasserer

Sv.Erik Pedersen

Tryk

Kregme Bogtryk

Forside

"Strædet", Nr. Herlev

Foto

Knud Kræmmer m.fl.

Kære læser!

12. ARGANG!!

BRØDESKOV JUL nr. 12 i rækken i året
1984. Det var li'godt en af de ting,
Orwell ikke forudså.

Heldigvis er hans dystre forudsigelser
ikke gået i opfyldelse, selvom nogen
måske vil mene, at udviklingen på nogle
punkter nærmer sig. Men endnu har vi
intet tankepoliti, og endnu har ingen
drømt om at ændre fortidens historie
endsige forbyde at huske den.

Vi har da heller ikke haft besvær med at
få områdets beboere til at huske fortiden,
da vi samlede stof til årets udgave af
BRØDESKOV JUL.

Overskuddet fra salget af BRØDESKOV JUL
1984 går til nogle, som også husker for-
tiden, nemlig Nordsjællandsk Folkemuseum,
Jægerbakken, Hillerød. Dette hyggelige,
lille museum fører en lidt beskeden til-
værelse - omend i smukke omgivelser.
Vi håber, at læserne ved at købe BRØDE-
SKOV JUL vil give museet en hånds-rækning
til fortsat at huske fortiden for på det
punkt at bidrage til, at Orwell's hi-
storie vedbliver at være en fremtids-
fantasi.

Rigtig god fornøjelse.

Glædelig Jul og Godt Nytår.

Redaktionen.

Udgivelse m.v.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp
og bidrag fra forfattere m. fl., samt
for de fotos og tegninger, som vi har
fået lov til at trykke.

Tak til annoncører for støtten.

NORDSJÆLLANDSK FOLKEMUSEUM

Et levende museum

De fleste af vore provinsmuseer er indrettet som raritetskabinetter, der i deres samlinger opbevarer inventar, brugsgenstande m.m. fra ældre tid. Opstillingerne er for det meste pænt kronologisk ordnet, men mangler liv. Da man i 1924 flyttede et gammelt husmandssted fra Lavø mark nord for Helsingør til Jægerbakken i Hillerød, blev den lille ejendom indrettet således, at besøgende kunne kigge indenfor og se, hvordan man boede omkr. 1800, medens ejendommens beboere ikke var hjemme. Det skulle være et levende museum.

Nordsjællandsk Folkemuseum på Jægerbakken består i dag af to ejendomme, det gamle husmandssted fra slutningen af 1700-tallet og en nyere udstillingsbygning, opført 1940.

Husmandsstedet er en udmærket type på et mindre landbo- og landhåndværkerhjem fra årene umiddelbart efter de store landboreformer, udskiftningen og stavnsbåndsløsningen.

De fleste husmænd havde et beskedent gadehus, det vil sige et lille hus



med kun lidt eller ingen jord til, og de ernærede sig ved at arbejde som daglejere for bønderne. De bedrestillede husmænd havde et egentligt husmandssted, hvortil hørte et jordareal, men dog ikke nok til, at det kunne ernære en familie, derfor måtte husmanden foruden sit lille landbrug tillige beskæftige sig med et håndværk.

I det gamle husmandssted på Jægerbakken er de skiftende beboeres forskellige håndværk bevaret i den nuværende opstilling.

Ligesom bønderne var husmændene før landboreformerne fæstere. I det gamle husmandssted, der hedder Lille Ravnebjerghus, boede omkr. 1800 en husmand og hyrde ved navn Christen Larsen, der var blevet gift med den tidligere fæstehusmands enke, Christine Rasmusdatter. Hans initialer CLS findes malet på et stolpeskab og på bornholmeruret i

stuen. På panelet over bordende-bænken står begge ægtefællers initialer CLS, CRD.

Først i 1846 fik Christen Larsen "Arvefæste- og Skjødebrev" på husmandsstedet, hvilket medførte, at han nu som arvefæster havde ret til at disponere over ejendommen næsten selvstændigt.

Hans ældste søn og efterfølger, Lars Christensen ernærede sig foruden af det lille landbrug også som landhåndværker ved at lave solde. Når kornet var tærsket med plejlen, skulle det renses; det kunne enten foregå ved, at man kastede det op i luften med en træskovl, så avnerne fløj fra eller ved, at man sigtede det gennem et sold.

I husmandsstedets værksted hænger det jernbånd, soldsætteren lavede soldrammen over. I laden hænger to færdige solde; det ene har flettet



bund, medens den anden bund er et stykke gennemhullet fåreskind. I mange år blev ejendommen kaldt Soldsætterens sted, men ingen af Lars Soldsætters sønner optog faderens håndværk. De tre af dem overtog husmandsbruget, men havde deres eget håndværk. En af dem var væver, en var hugger, dvs. tømrer og snedker, og en var skomager.

Det er således ret forskellige håndværk, der er blevet udført i husmandsstedet, og derfor rummer det en så stor samling værktøj og redskaber, samt vævestol, skomagerbænk og tømrerværksted. Endnu i 1908 var Lille Ravnebjergs hus i samme families eje, men da de sidste beboere flyttede, fik ejendommen i en årrække lov til at stå tom og forladt. Først da forfatteren Anders Uhrskov i begyndelsen af 1920'erne



hørte om den gamle ejendom, opstod tanken om at få den flyttet til Hillerød og indrettet til et folke-museum. I 1922 fik man oprettet en museumsforening, der dels skulle foretage en systematisk indsamling af genstande og løsøre fra Nordsjælland, dels virke for at få flyttet det gamle husmandssted til Hillerød.

Efter forhandlinger med inspektoratet for de kongelige lysthaver og med indenrigsministeriet lykkedes det at få stillet et areal af den nordvestlige del af Jægerbakken til rådighed og under ledelse af fagfolk fra nationalmuseet blev det gamle husmandssted opmålt, nedrevet i Lavø og genopført i Hillerød i sommeren 1924.

Husmandsstedet består af tre længer: stuelængen midtfor, staldlængen til venstre og ladelængen til højre med lade, lo og værksted. Hele ejendommen er opført med bindingsværk og hvidkalket, men man kan gennem kalklaget tydeligt se bjælkeværket. Mellem længerne er en lukket gårdsplads med toppede brosten. Mod syd er gårdspladsen lukket af et lille plankeværk, der sammen med lækkehunden skulle holde ubudne gæster ude. De vinduer, der vender ind mod gårdspladsen, er de største og stuehusvinduerne er endda med blyindfatning, men de øvrige vinduer i ejendommen er få og små, og nogle af dem tilmed forsynet med jernstænger. Utrygheden og usikkerheden var stor.

Der er ikke anlagt nogen have uden om husmandsstedet, da det ikke var almindeligt. Til de fleste ejendomme på landet var der en kålgård, hvor man hovedsagelig dyrkede grønkål og ellers intet andet.

Gennem årene modtog Nordsjællandsk Museumsforening et betydeligt antal genstande til belysning af livet på landet i Nordsjælland i gamle dage, og da de ikke kunne få plads i det gamle husmandssted, blev de opmagasineret i nogle længer på Frederiksborg Slot. Foreningen havde længe arbejdet med planerne om at få opført en udstillingsbygning, og man havde oparbejdet en byggefond til dette formål, men først i 1939 kunne man gå i gang med byggeriet. Den nye udstillingsbygning, der blev taget i brug i 1940, er tegnet af arkitekt

M.P.Madsen, som har brugt et borgerhus fra det 18. århundrede som forbillede. Bygningen er opført i to etager og med et let fremhævet midterparti, der foroven afsluttes af den karakteristiske trekantede frontispice.

Udstillingsbygningen betød en værdifuld udvidelse af museet, men der var tale om så mange opmagasinerede genstande, der skulle være plads til, at man måtte præsentere dem i en traditionel, museumsagtig opstilling, fremfor at forsøge at skabe liv ved at udstille tingene i afgrænsede miljøer som stuer, værksteder m.v., sådan som man oprindeligt havde planer om. Dertil kom et betydeligt antal genstande med tilknytning til Hillerød bys historie, og da byen ikke havde noget museum eller lokalsamling,



var det nærliggende for Nordsjællandsk Folkemuseum at indrette en byhistorisk afdeling. Denne er med årene vokset så stærkt, at den udgør en væsentlig del af udstillingsbygningen. Den byhistoriske samling har bl.a. de gamle uniformer og geværer fra borgervæbningen, en fin samling laugsgenstande fra det gamle skomagerlaug, en lang række brandslukningsredskaber fra ældre tid, Hillerøds ældste ambulance, der blot var en trækvogn med et stykke sejldug over, vægternes morgenstjerne, den gamle bytromme m.m. Hertil kommer et par større specialsamlinger; "Christine Larsen samlingen", der omfatter et stort antal sølvgenstande, møbler m.m., skænket af sygeplejerske Christine Larsen, og som stammede fra hendes forfædre i Nordsjælland, og "Ebba Holm samlingen", der omfatter et stort an-

tal af malerindens akvareller, malerier, træsnit og pennetegninger alle med motiver fra Nordsjælland.

Placeringen af et nordsjællandsk folkemuseum på Jægerbakken er ud fra et nutidigt synspunkt ikke særlig heldig. Beliggenheden tæt ved det stærkt trafikerede gadekryds, Tikanten, medfører, at folk haster forbi, og hvis man endelig vil besøge museet, er der ingen parkeringspladser tætved. Det er synd, og det må ikke bevirke, at man undlader at aflægge det gamle husmandssted og udstillingsbygningen et besøg. I virkeligheden er det ret enestående, at vi på Nordsjællandsk Folkemuseum kan gå ind og se, hvordan vore forfædre i Nordsjælland havde indrettet sig og boede for to hundrede år siden.

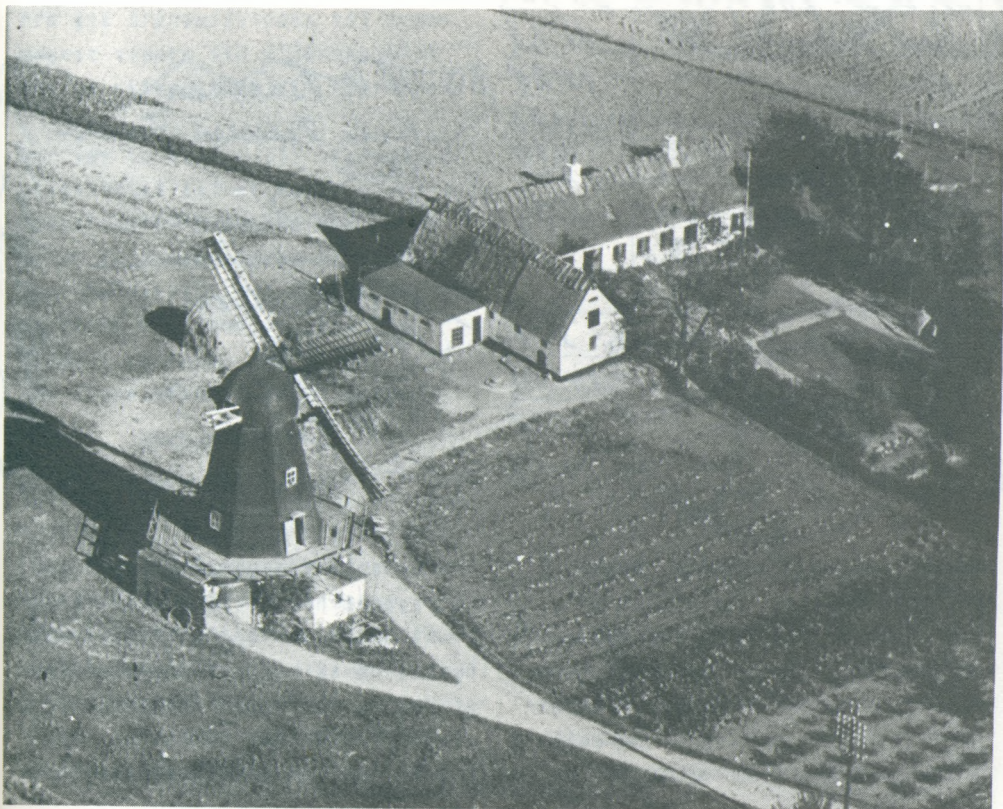
Nils Gustafsson



FREERSLEV MØLLE

Ved landevejen mellem Freerslev og Gørlose ligger en kampesten med navnet "Freerslev Mølle". Møllen er forlængst borte, men mølleren er der stadig og kan fortælle mangt og meget om sit fag, der snart hører en svunden tid til. I det følgende får vi historien om møllen. Historien om selve møllerfaget kan vi måske få en anden gang.

Juleaftensdag på Freerslev Mølle var iøvrigt særlig festlig. Kun-
derne stak som regel "hovedet in-
denfor" for at redde sig en kop
kaffe og ønske Glædelig Jul samt
gratulere mølleren med fødselsda-
gen. I år bliver der nok noget
af den gamle stemning i møller-
huset igen, mølleren fylder nemlig
80 år.



Min kone og jeg overtog som nygifte den daværende mølle 1. juli 1929. En lun sommeraften umiddelbart efter gik vi og kiggede på urtehaven, som stødte op til hovedvejen, da et midaldrende ægtepar kørte forbi til et ugentligt kaffekomsammen hos en af naboerne. En replik fra konen til manden: "Det må da være ældre folk, der har købt møllen. De har da voksne børn!" - Ak ja, du skønne fagre ungdom - men nu til noget helt andet.

møllebygger Jensen, Fredensborg, som lige havde startet sin virksomhed som sådan. Prisen for at bygge møllen blev aftalt til 1800 kr. incl. jerntøjet. Det var den første og eneste mølle, han byggede. Han fortalte senere, at han ville tjente noget videre på det, og at det indebar en daglig cykeltur fra Fredensborg og tilbage igen. Men med hjælp fra en tømrersvend lykkedes arbejdet, og møllen stod klar i 1884.

Køb. 1932

1	N. O. N. 200 by d.	30 50
2	Carl Hinrichsen 50v	15 25
4	Eln. Jensen ---	15 25
7	N. O. N. 100 ---	15 25
	J. O. Hansen 1 del Kød 2 55	
	1 - H. L. 2 05	
	50 - Brød 2 20	
8	Draby 12 1/2 by skov 12 1/2 - H. L. II	
	J. O. Hansen 25 - Ring 25 - H. L. II	
10	Niels Christensen 50 by skov	5 50
	--- 200 L.	80 50
14	Eln. Jensen 100 ---	15 25
16	N. O. N. 200 ---	30 50

"UDDRAG AF MØLLEBOG"

13	H. T. Petersen	4
	Niels Petersen Fællesby	1
	Plak	1
14	L. Christensen	1
	Sv. Rasmussen	5 74
	N. O. Nielsen	17
	Pehrskov	12
	Ole Petersen	2
	H. T. Jørgensen	12
	N. O. Nielsen 300 B.	240

Den oprindelige Freerslev Mølle, som efter sigende var opført af en karetmager, brændte ved lynnedslag sommeren 1883. Den daværende møller, Chresten Jørgensen, besluttede sig for at opføre en ny mølle, og arbejdet blev overdraget til

Resterne af den gamle mølle, som var bygget helt i træ, blev først trukket væk ved hjælp af et spand heste, og så begyndte opførelsen af den ny mølle med udgravning til grunden, der blev støbt op i en etage. Møllen var, hvad man kal-

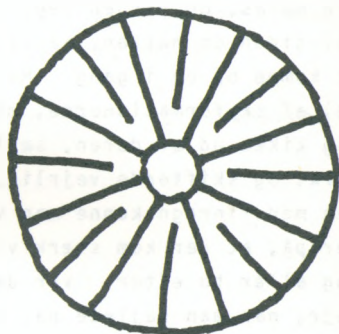
der et vindfang på 28 alen, forsynet med sejl, som man så efter vindens styrke kunne svinge, d.v.s., man rullede det nederste af sejlet sammen, spidserne kaldtes det. Blev vinden stærkere, tog man næste fase, o.s.v. Det kunne jo også blæse så hårdt, at møllen kunne arbejde med nøgne arme.

De første møller, som blev opført efter hollandsk mønster, var bygget med træaksel - som regel egetræ - hvori der var hugget huller til møllearmene. Møllen her var med aksel og vingehoved støbt i ét stykke, hvorpå hattehjulet var placeret forsynet med trækamme, derfra gik transmissionen til kron-drevet videre til stjernehjulet via en stående bom til kværndrevet.

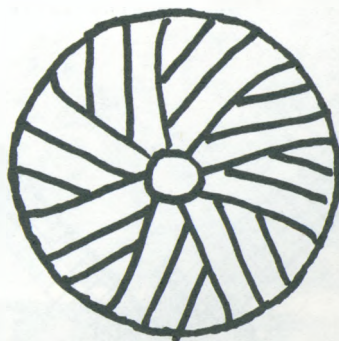
Der var to kværne til vindmøllen og en valse til at knuse havre til hestefoder. Kværnene var en såkaldt 48 tommer og en 42 tommer. Som hjælpekraft til møllen var der en 20 HK råoliemotor, som blev brugt i perioder med stille vejr. Til denne var der en 36 tommer kværn.

Når man kom ind i møllen, var man i kælderen. Derfra gik en trappe til kornloftet, igen en trappe til kværnloftet, og sidste etage var lotteriloftet, hvorefter man var oppe i "hatten". Kværnene bestod af to sten, en ligger og en løber. I starten brugte man rhinske sten en slags natursten, som var ret

bløde i det. De kunne male ca. 100 tdr. og skulle derefter bildes, d.v.s. strålerne i stenene skulle hugges op, og det foregik som regel, når det var stille vejr. Senere blev det bedre med støbte stene og en anden slags bildning. De rhinske stene var med to stråler.

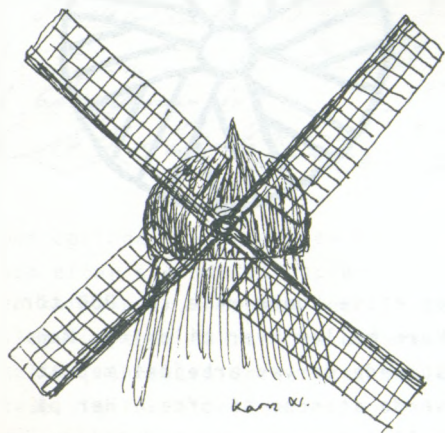


Felterbildning var der tre stråler i:



og disse kunne male ca. 800 tdr. korn mellem hver bildning. Man sparede derved arbejdet med at vende stenene så ofte. Her på møllen foregik det med taljer og brækstand. Som møller lærte man

at tage varsel af vejr og vind, samtidig med at man lærte den manuelle pasning af møllen. Det hed sig, at man sov som en ræv om natten i de stille perioder, det gjaldt jo om at udnytte vinden, når den var der, det sparede jo på motorkraften. Som regel skifter vinden ved 6 eller 12-tiden, og havde man et lager af sæd, der skulle males, og vinden begyndte ved 12-tiden om natten, så var det om at komme op og i gang. Man tog varsel af skyformationerne, måtte stadig kikke ud af døren, særlig i stærkt og skiftende vejrlig. En dag med finregn kunne man være sikker på, at der kom stærk vind en dag eller to efter. Var det tørvejr, når man sejlede på, og det så blev regnvejr, skulle linerne i sejlet losnes, og modsat fra regn til tørvejr. Blev det tordenvejr skulle møllen standses og "sejles af" og vingerne sættes i saks,



idet man mente, at vingerne kunne trække lynene til sig. Og så skulle man huske at tage møllebogen med ind, hvis uheldet skulle ske. - Nå, efterhånden som årene gik, fik vi jo en flok møllerbørn, og efterhånden som de voksede til og kunne begynde at færdes ude, var det jo en fristelse at være ovre i møllen. Det var mors store skrak. Dels var der kølebassin med vand til motoren, dels de stejle trapper, en åben lem i gulvet, m.m. Børnenes største fornøjelse var at sidde på en sæk, når vi trak sækene op fra kælderen til kværnloftet, eller stikke hånden ind i skråtuden og mærke det maledede korn falde ned. - Nå, men alt gik godt, hvad det angår.

Da vi overtog møllen, var der kun den almindelige formaling af sæd, og desuden var der en rundsav, som vi brugte til at save brænde med til folk - derunder hørte også at save tøjrkøller, da man dengang brugte at tøjre køerne på græs.

Da det var i en såkaldt stille periode, vi fik møllen, - folk ventede jo på den kommende høst - lagde jeg mærke til, at de enkelte, der havde lidt korn til overs fra sidste høst, kørte til Hillerød, hvor de så fik malet et par tdr. majs i det, de havde med. Det ærgede mig, og inden høst begyndte jeg med foderstofhandel, i det små til at begynde med, senere gik det fremad, indtil krigen

kom. Den vendte jo om på alt. Til møllen hørte et landbrug på ca. 3 tdr. land, som vi drev som almindeligt landbrug med korn, græs og roer. Køer og grise havde vi også. Under krigen fik vi jo afleveringspligt for korn, og da vi som følge deraf havde mindre at bestille med møllen, gik vi så småt i gang med lidt gartneri og solgte varerne på Hillerød Torv.

Da krigen endelig sluttede, trængte møllen til en større reparation. Vinger og en ny omgang m.v. Jeg bad møllebyggeren give mig et overslag over det. Jae, en 25-30.000 kr., hvis vi i det hele taget kunne få materialer til det! Det var jo mange penge at sætte i det, og vi besluttede så at sælge møllen til nedrivning. Dette skete i 1953. - At jeg ikke var hjemme den dag, siger sig selv!

C.C. Christensen



PLANTER I HAVEN VED JULETID

December kan være en barsk affære med triste, våde og tågede dage uden megen sol.

I denne tid kan det være en trøst at se, at der trods alt er liv i haven, ja endda blomster.

Den haveblomst, som man nok mest forbinder med julen, er uden tvivl Julerosen (*HELLEBORUS NIGER*). I december bryder de første knopper allerede frem, og er det mildt i vejret, blomstrer Julerosen med smukke, lysende hvide kronblade omkring en krans af gule støvdragere. Bladene er endda næsten stedsegrønne, men bliver det frostvejr og sne, kryber Julerosen sammen, til det bliver mildere.

Så er der Vårlyng (*ERICA CARNEA*), ja, det lyder måske helt forkert på denne årstid - men der findes en form, "Winter Beauty", som virkelig blomstrer nu med rosa blomster. Bliver det barfrost, kan knopperne dog nemt svides.

En anden form for "blomst" er Hasselurt (*ASARUM EUROPAEUM*), der på denne tid kan danne bund i bedene med sine store og blanke, grønne blade.

Blandt buskene skal især fremhæves Kinesisk Troldnød (*HAMAMELIS MOLLIS*) og Vinterjasmin (*JASMINUM NUDFLORUM*).

Den første får duftende blomster, hvis vejret er mildt, og jasminten blomstrer allerede i november med masser af stærkt gule blomster, som dog kan ødelægges af hård frost.

Den stedsegrønne Kristtorn (*ILEX AQUIFOLIUM*), der jo nok af mange sættes i særlig forbindelse med julen, pynter op i alt det grønne med sine smukke røde og glinsende bær.

Andre buske, der bærer farvestrålende frugter er Aukuba (*AUKUBA JAPONICA*), der også får røde bær, *CALLICARPA JAPONICA* med violette



frugter, Myrtekrukke (*PERNETTYA MUCRONATA*) med hvide, rosa eller violette bær, Ildtorn (*PYRACANTHA COCCINEA*) med ildrøde bær (hvis fuglene da lader dem sidde) samt Vinterbær (*SKIMMIA JAPONICA*), der har røde bær.



Ellers er der da som regel de stedsegrønne buske og træer. Her skal særlig fremhæves den smukke ædelgran-art, der kaldes Pragtgran (på latin *ABIES SPECTABILIS*), der er bred og søjleformet. Den bærer i

julemåneden mængder af smukke kogler, der er mørkt purpurfarvede, og den har store, tætte nåle i to rækker på skuddene.

Eller hvad med Ædelcypres (*CHAMAECYPARIS LAWSONIANA*) koglerne er uanselige, men selve busken ses i et utal af variationer i både form og farve.

Foretrækker man kolorit på vinterhaven kan man jo vælge en gylden variant "Lutea", der har gyldne nåle og vandret vækst med hængende skud, eller "Minima Aurea", med gyldengult løv. Den sidste er en dværgform med kegleformet vækst.

Ja, der er nok at tage af og til at lyse op i en ellers ret farveforladt tid, så rigtig god fornøjelse.

Karen Werchmeister



MORGENGRØD

Den bedste måde at holde vægten på er at spise godt..... om morgenen.

Og her kommer grød ind som et flot nummer et. Grød er ikke, som mange husker fra deres barndom - noget klistret/slimet, gråt noget. Nej nu til dags er den ikke blot sundere, men såvel konsistens som smag gør, at har man bare fået grød et par morgener, skal mindst græshopper, bylder og pest hærgne landet, før man vil undvære sin grød.

Jamen, det tager tid - det har jeg i hvert fald ikke om morgenen, vil man høre mange sige. De fleste har dog 5-10 minutter fra de står op, til de skal ud af døren - længere tager det nemlig ikke, og så har man fået den bedst mulige start på en dag.

Grøden gør, at

- din mave og dit fordøjelsessystem vil takke dig og give dig tusindfold glæder igen.
- Du vil føle dig behagelig mæt i mange, mange timer - d.v.s. ingen trang til det lille ekstra måltid midt om formiddagen. Det er netop sådanne måltider, der giver de ekstra kilo.
- Dit blodsukker vil blive sat op - så du straks fra morgenstunden vil føle en energi og lyst til at tage fat.

Og her er så opskriften på en "vidundergrød".

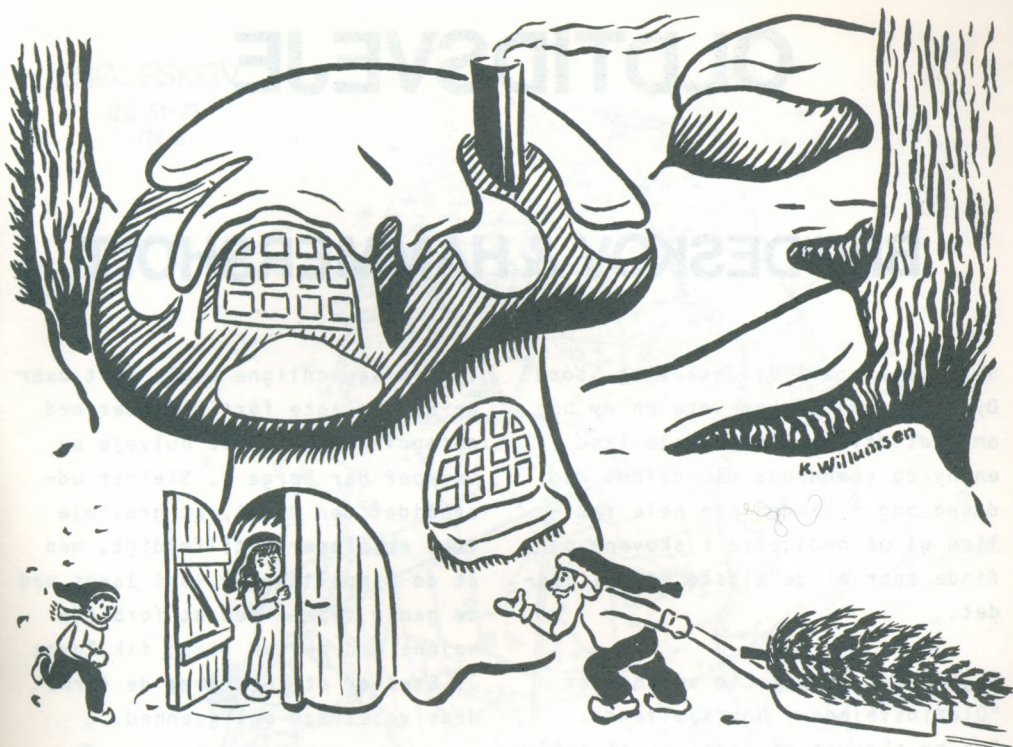
- 1 del hel hirse
- 1 del hel boghvede
- 1 del valset havre
- 1 del valset byg
- ½ del hørfrø eller hvedeklid
- 1 del rosiner eller andet tørret frugt.

Du blander det hele sammen. Hver aften tager du en kopfuld og sætter i blød i ca. 3 dele vand. Koges om morgenen i 5-10 minutter. Spises med lidt iblødsatte solsikkekerner, hakkede nødder eller flere rosiner evt. ½ moden banan. Du kan drikke mælk til eller komme mælk på - måske med et par spiseskefulde piskefløde. Voila.

Et kongeligt måltid - et sundt måltid - et billigt måltid. Rigtig god appetit og rigtig glædelig jul

ønskes af
"Klidmosteren"





FORSKELLIGE BOLIGFORMER !!



OLDTIDSVEJE

I

BRØDESKOV & HAMMERSHOLT

Søndagsturene i Brødeskov og Store Dyrehave kan takket være en ny bog om oldtidsvejene i Nordsjælland få en ny og spændende dimension. Med denne bog i hånden kan hele familien gå på opdagelse i skovene og finde spor af de ældste veje i landet.

Bogen, det drejer sig om, hedder "Oldtidsvejene i Nordsjælland". Den er skrevet af pensioneret topograf Børge Johannes Steiner, der har været ansat ved Geodætisk Institut. I bogen omtales oldtidsveje og rester af oldtidsveje i såvel Brødeskov som Store Dyrehave.

Ifølge Børge Johannes Steiner er de gamle vejspor og hulveje, der endnu kan ses mange steder i landet, i virkeligheden rester af et forhistorisk vejnet, som har været langt tættere og mere forgrenet, end man hidtil har forestillet sig.

Vejnettet forekommer Børge Steiner så bevidst anlagt, at det næsten må forudsætte, at der har eksisteret en form for organisation i landet i forhistorisk tid.

Ved at sammenligne gamle kort over de nu nedlagte fortidsminder med optegninger af gamle hulveje og vejspor har Børge J. Steiner udarbejdet den teori, at gravhøje ikke er placeret tilfældigt, men at de simpelthen er lagt langs med de gamle veje. Ved at forbinde højene med en tyk streg fik Børge J. Steiner et kort over de formodede vejstrøgs beliggenhed.

Gennem studier af gamle kort er bogens forfatter også nået frem til, at langdysser er lagt parallelt med de ældgamle veje.

Ligesom gravhøjens placering kan røbe tilstedeværelsen af en oldtidsvej i nærheden, kan et vejspor, når det først er konstateret, undertiden også afsløre, at en hidtil upåagtet "bule" i skovbunden nær vejsporet i virkeligheden er en gravhøj, som ikke er registreret nogen steder.

Hvorfor er langdysserne anlagt parallelt med vejene, spørger forfatteren. Svaret lyder: - Den mest nærliggende forklaring er,

BRØDESKOV

AFD. 51-77

177,6 ha



at langdysserne har skullet ses og imponere med deres ofte kolossale længde, når de vejfarende drog forbi. Hvis langdyssen har kunnet ses fra enden, ville den blot blive opfattet som en lille rund gravhøj.

Om vejenes alder skriver forfatteren: - Der er forskellige teorier om, hvad der kom først, vejene eller gravhøjene. Men da man har fundet veje under sløjfede gravhøje, må man formode, at vejen har været anlagt først. Holder man sig til denne teori, vil det altså sige, at de veje, der ligger nær ved langdysser, aldersmæssigt kan føres tilbage til yngre stenalder, eftersom langdysserne jo stammer fra denne tid.

Der er iøvrigt intet usædvanligt i, at vore forfædre lagde deres gravpladser langs vejene. Denne skik genfindes i mange kulturer. Oldtidens Etruskere gjorde f. eks. det samme, og de efterfølgende romere ligeså. Som det vil være Italiens-rejsende bekendt, lagde fornemme romere deres mausolær langs Via Appia.

Vejspor er rester af gamle veje, der ligger på fladt terræn. Erosionen i vejsporet har ikke været ret stor, så uddybningen af sporet må være sket i takt med, at age-melet blæste væk.

I skoven kan et vejspor være svært

at opdage, fordi visne blade i årenes løb har samlet sig i vejens hulning. I lysåbne højskove kan vejsporet afsløre sig ved, at der her til forskel fra den almindelige bevoksning f. eks. findes brændenælder, brombær, ja sågar vådbundsplanter. I den muldjord, som de visne blade har dannet i vejsporet, har disse planter kunnet finde den jordtype, som passede dem bedst.

Bunden af gamle vejspor af en vis dybde har næsten samme bundprofil som hulveje, der er skabt ved erosion fra vejens sider.

I Brødeskov kan man endnu i dag se vejspor eller hulveje (se kortet), men det er meget små stykker af vejene, der nu er tilbage. Derimod mener Børge J. Steiner, at Brødeskov har været gennemskåret af veje både i nord-syd og øst-vestlig retning. På kortet er disse formodede vejforløb tegnet med prikker.

I modsætning til Brødeskov er vejsporene og hulvejene i Store Dyrehave endnu tydelige.

Specielt om Brødeskov skriver Børge J. Steiner: - Der er ingen tvivl om, at gravhøje ofte er blevet brugt som skelmærker eller "skelpæle". Man ser f. eks. ofte, at der ligger gravhøje i skovhjørner og i yderhegn. I Brødeskov i Nordsjælland findes en jordvold,

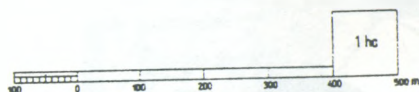


LILLE HESTEHAVE

AFD. 92-94, 351-354
713 ha

STORE DYREHAVE
NORDLIGE DEL

AFD. 95A-120, 140-163
314.1 ha



der er lagt således, at den tangerer to gravhøje og passerer tæt forbi to andre. For at kunne forbinde gravhøjene, og dette har åbenbart været hensigten, slår diget et stort, umotiveret slag mod nord, hvorved dets længde er blevet forøget med ca. 500 meter.

Havde det fortsat lige ud, ville diget eller volden kun have fået en længde på ca. 150 meter.

Læs selv mere om de spændende oldtidsveje i bogen. Den er udkommet på forlaget Folia.

L. R.

EN SLIKKEN NISSE



Nu kan du holde
øje med ovnen
mens jeg
hvirler
mig
lidt

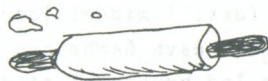


Åh nej!
se nu...



Vi må bage
nogle nye

Hvor er
resten af dejen?



... NOGET OM ØL

Vort gode danske øl er vel blevet en så naturlig ting i vor hverdag, at vi fristes til at tro, det altid har været således, men det er langt fra tilfældet.

I det følgende vil jeg forsøge i korte træk at fortælle lidt om øllets historie.

Øllets oprindelse fortaber sig tilbage i oldtidens tåger, men man mener at kunne spore dets eksistens i hvert fald 10-12.000 år tilbage. Under udgravningen af det gamle Babylon har man fundet billeder, som viser, at bryggerkarle bryggede øl 4200 år før Kristus.

Fra starten blev øllet brygget på en slags brød, som man rørte ud i vand og stillede til gæring. Senere fandt man på også at tilsætte byg-malt. Det på denne måde fremstillede øl blev krydret med kanel, dadler og honning.

Historien nævner også, at der blev brygget øl i det gamle Ægypten, ved kong Davids hof i Jerusalem, samt ved dronningen af Saba's hof.

Det store opsving for øl-kulturen kom dog først i middelalderen, da en mand ved navn Gambrinus for første gang lod brygge øl på den måde, vi kender i dag: af malt og humle.

Det var i det 13.-14. århundrede.

Et uforligneligt bidrag til øllets udvikling har munkene leveret. Klostrene fik oprindelig leveret øl og vin fra egnens befolkning, men munkene var ikke tilfredse med øllets kvalitet og begyndte derfor selv at eksperimentere med forskellige brygprocesser. Som det vigtigste noterede man de indhøstede erfaringer ned, og da de store munkeordener var næsten verdensomspændende, spredtes de indhøstede erfaringer hurtigt.



Middelalderens præster gav ikke munkene meget efter. Det var således meget almindeligt, at præsterne skaffede sig en ekstrairndtægt ved at sælge øl til godtfolk. Ja, der opstod endog gejstlige ølhuse, hvis overskud gik i velærværdighedernes lommer.

Det tyske øl fik snart en dominerende stilling, og München er ikke for ingenting blevet kaldt "øllets hovedstad", idet næsten alt godt øl i verden kan føres tilbage til denne by eller i hvert fald til Bayern.

Hvornår danskerne begyndte at brygge øl, ved man ikke, men man ved, at vikingerne gerne drak øl. Engelske kilder fortæller, at danske vikinger navnlig nød øllet ved sejrsfester, når det blev drukket af fjendens hovedskal! Men den skik har danskerne forlængst lagt på hylden.

Ølbrygningen var fra gammel tid kvindernes sag. Konen regerede i bryggerset, og som hun var, blev gårdens øl.

På landet gik der drilagtige historier om konernes bryg, og der fortælles om en bordbøn fra den tid, som lyder:

O Gud i himlen, se herved,
hvad øl de brygger i kristenhed;
det ser du selv, du kære Gud,
A tror, det river mine tarme ud.

I forgangen tid var det en kendt lære, at arbejdsfolk ikke talte at drikke vand. Derfor blev der også, især til høsten, brygget gammel-øl, som var lagret øl. Det var beruende, og adskillige høstpiger er blevet påvirket heraf og tumlet om mellem traverne (kornneg, sat til

tørring), medens karlene talte det bedre.

Fynboerne var særlig berømte for deres gammel-øl. "I Kerteminde er godt øl og slemme kvinder" bekendtgjorde et skæmtesprog.



Ølbrygningen var også omgærdet af megen overtro. Man måtte således ikke brygge ved nymåne, da øllet så ville gære for stærkt og løbe over. Man måtte heller ikke drille bryggerpigen, da øllet så ville blive for tyndt. Bedst var det, om man kunne få en Samsing til at bære malt.

At gæren var vigtig, blev man hurtigt klar over. Derfor var der også på dette punkt en mængde regler. Den bedste gær fik man enten på søvand eller frisk morgendug hentet en midsommermorgen, før solen stod op. Hvis ens gær blev forgjort, skulle man bare tigge gær

fra tre gifte koner, så var ulykken afværget. Selve tilsætningen af gær var også meget vigtig. Den skulle helst tilsættes under voldsomme fagter og råb, for at øllet skulle blive livligt.

Det hjemmebryggede øl var temmelig tyndt, og dansk øl var ikke højt i kurs. I 1553 blev det danske øl klassificeret som: almindeligt øl og det, der var værre. Derfor blev der omkring dette tidspunkt importeret så meget tysk øl, at det var ved at true den danske nationaløkonomi. Der blev fra flere sider gjort en indsats for at forbedre det danske øls kvalitet. Både Christian II og Christian IV fremsatte forordninger herom. Der var også et bryggerlav, som man mener at kunne spore tilbage til 1525.

Bryggerilavets medlemmer var de rige købmænd. De ansatte så bryggeriknægte til at arbejde for sig. Disse bryggeriknægte var de første egentlige brygmestre.

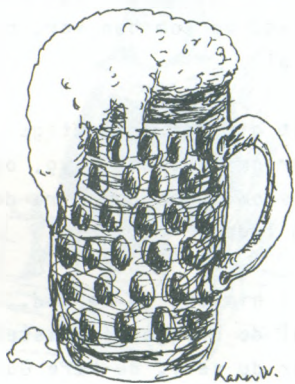
Ingen af de nævnte tiltag havde imidlertid den tilsigtede virkning, og den danske befolknings klager over det dårlige øl blev efterhånden så kraftige, at regeringen i 1801 - efter at lavene i et par hundrede år havde mishandlet kunderne og faget - nedsatte en kommission til at forbedre forholdet.

Den 14. december 1804 forelå kommissionens betænkning, som gik ud

på, at de gamle lav skulle ophæves og bryggerivirksomheden gives fri.

I de følgende årtier blev der gjort mange forsøg på at forbedre øllets kvalitet, bl.a. indførskrivning af en brygmester fra Bayern til Kongens Bryghus.

Men et virkeligt gennembrud skete først, da det i 1845 lykkedes den unge brygger I.C. Jacobsen at hjemføre en ægte undergær fra München. I maj 1846 kunne byens ølhandlere bekendtgøre, at de solgte det første bayerske øl fra Hr. Jacobsens kælder under Volden. Øllene kostede seks skilling pr. halvflaske.



Dette var den første spæde start til Carlsberg Bryggerierne, hvis bygning blev påbegyndt 15. august 1847, og hvor der første gang blev brygget den 10. november 1847.

I 1873 blev Tuborg grundlagt, og det første bryg herfra blev udsendt 13. juli 1875. Dette brygge-

ri var det første, som bryggede pilsnerøllet, som vi kender det i dag.

Man tappede øllet på bryggeriets standardflasker, og som noget virkelig epokegørende, var man det første bryggeri i verden, som pasteuriserede øllet, for at give det større holdbarhed.

En person, som også har været vigtig for det danske øl, er professor Emil Chr. Hansen, idet han fandt en metode til rendyrkning af gær, hvilket er et af de væsentligste grundlag for fremstillingen af det kvalitetsprodukt, som dansk øl i dag er.

Grundlæggeren af den danske bryggeriindustri var også opmærksom på, at uddannelse var vigtig for en positiv udvikling. Uddannelsen foregik i mange år på tyske bryggerihøjskoler.

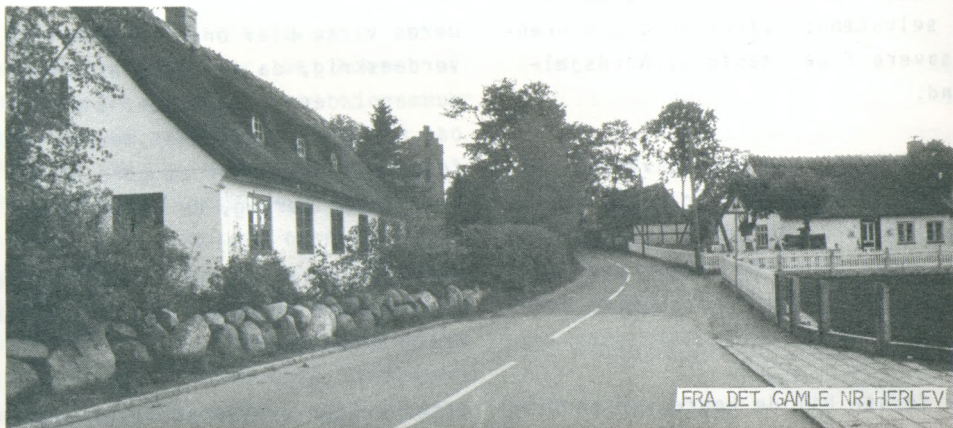
I 1920 fremsatte Tuborgs brygme-

ster Sophus Wibroe på det første skandinaviske bryggermøde forslag om at organisere en tidssvarende uddannelse for skandinaviske bryggerielever. Dette blev en realitet med oprettelsen af Den skandinaviske Bryggerhøjskole i København den 1. september 1925. Skolen drives af Danmarks, Norges og Sveriges bryggeriforeninger og varetager den dag i dag uddannelsen af skandinaviske brygmestre.

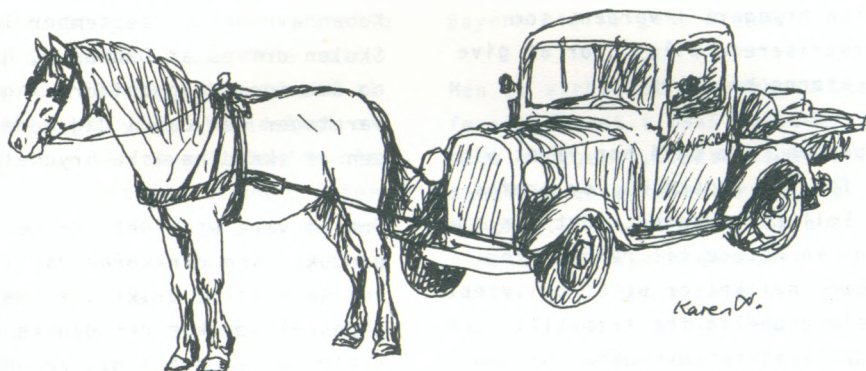
Fra at være et lidet anerkendt produkt, som danskerne dårligt nok selv ville drikke, er det lykkedes at udvikle det danske øls kvalitet, så det i dag er anerkendt for dets høje kvalitet overalt i verden. Ja, der findes vel næppe det land, hvor man ikke kan købe dansk øl.

Olfert

Kildemateriale venligt udlånt af
Den skandinaviske Bryggerhøjskole.



ERINDRINGER FRA ET LIV SOM BRÆNDESKÆRER



Karen og Oluf Danekilde bor på Funkevej i Hillerød. Karen er 84 år og en rigtig "københavnerpige" fra Baldersgade. Oluf er født i Lavø ved Helsingør den 11. juli 1897, eller som Oluf selv siger, den dag Gentofteulykken skete. Det var en stortogulykke ved Gentofte Station. Karen og Oluf havde igennem mange år et fælles erhverv, de drev nemlig en selvstændig virksomhed som brændesavere i det meste af Nordsjælland.

De startede selvstændig virksomhed i 1934. I de første år havde Oluf arbejde om dagen som arbejdsmand på Nordsten. Efter fyraften kørte Karen og Oluf så ud for at save brændesav for folk.

Den første bil, de købte, var en Ford

fra 1928, som de erhvervede sig hos en maler, der havde værksted nede i Frederiksgade. Der havde været brand på værkstedet, så vognen var blevet lidt medtaget, men det gjorde ikke noget. Oluf fik hurtigt sat den istand og rigget den til med en rundsav og en gammel Ford-motor på ladet.

Deres virke blev brat afbrudt af 2. verdenskrig, da de måtte aflevere nummerpladerne til bilen. I en periode måtte de køre rundt med en hest forspændt bilen for at gøre de bestillinger færdig, de havde lovet.

Under krigen fik Oluf arbejde i Store Dyrehave om vinteren og på tørve-mosen om sommeren.

Efter krigen erhvervede Oluf sig en

anden vogn, en Chevrolet for 2.700 kroner. Det første sted de savede brænde med den, var hos blikkenslager Skogstad. Det var ikke så let at komme ind ad indkørslen, fordi der i hver side var rejst en sten, så passagen blev snæver, men det var der råd for. Oluf lavede et par klamper over stenene, og så kørte han ind for at save 2 m³ brænde. Derefter gik turen til Frederiksværk for at save 9 m³, men så var klokken også blevet 24. Det var ikke ualmindeligt med en så lang arbejdsdag. Det rygtedes hurtigt, at der var en brændesaver i byen, så der blev meget arbejde på Frederiksværkegnen.

De savede også brænde for mange skoler, bl.a. frk. Mørks skole, hvor de en dag savede 50 m³ på mindre end 8 timer for 200 kroner, men så skulle der altså også hænges i. Karen bar brænde til og Oluf savede. Efterhånden som det svandt i brændestablen bakkede Oluf bilen, så der blev kortest muligt at bære brændet.

Igennem deres virke fik de kontakt med mange mennesker. Det kunne til tider give nogle pudsige oplevelser. En episode, de specielt husker, var en dag, de var hos en gartner på Røglevej i Allerød. Mens de savede der, kom en nabokone ovre fra Lynge Overdrev og spurgte, om de ikke også kunne få savet deres brænde den samme dag. Oluf gav tilsagn om, at det godt kunne lade sig gøre. Nabokonen havde af sin mand fået at vide,

hvis det var en brændesaver, der havde sin kone med, så var det den "rigtige". Karen og Oluf vidste godt, at det var en anden, der skulle save det, men nu de var der, kunne de ligeså godt tage det med, for de risikerede bare, at den "rigtige" kom dagen efter. Så var det jo forsent for dem, hvis de ventede.

I mange år havde Oluf Statsbanerne som fast kunde. Han savede gamle sveller til opvarmning af banearbejdernes små skure. Savning af sveller var et hårdt arbejde, for de var tunge og uhåndterlige og indeholdt ofte grus, sten og søm. Prisen for savningen af sveller blev udregnet, så der gik 12 sveller til 1 m³ for 24 kroner.

På Nordbanen skulle Oluf selv sørge for medhjælp. På de øvrige banestrækninger i Nordsjælland og på Hovedbanegården stillede Statsbanerne medhjælp til rådighed. Det var nødvendigt med flere mænd til hjælp, når der skulle saves sveller fra skiftespor.

Oluf blev ved med at save brænde, indtil han næsten var 70 år. Sit kørekort havde han indtil for nogle få år siden.

At tænke sig, det der idag er manges fritidsforøjelse i weekenden med en kædesav i baghaven, engang har været Karens og Olufs levebrød.

K.V. Kræmmer

DET LILLE BARN

I øjet er glans hos det lille barn,
når julelysene tændes,
og glansen kan varme hos mor og hos far
som den bedste glæde, der kendes.

I stemmen er fryd hos det lille barn,
når julens toner synges.
Den fryd sig genspejler hos mor og hos far
opløfter, hvad nedad vil tynge.

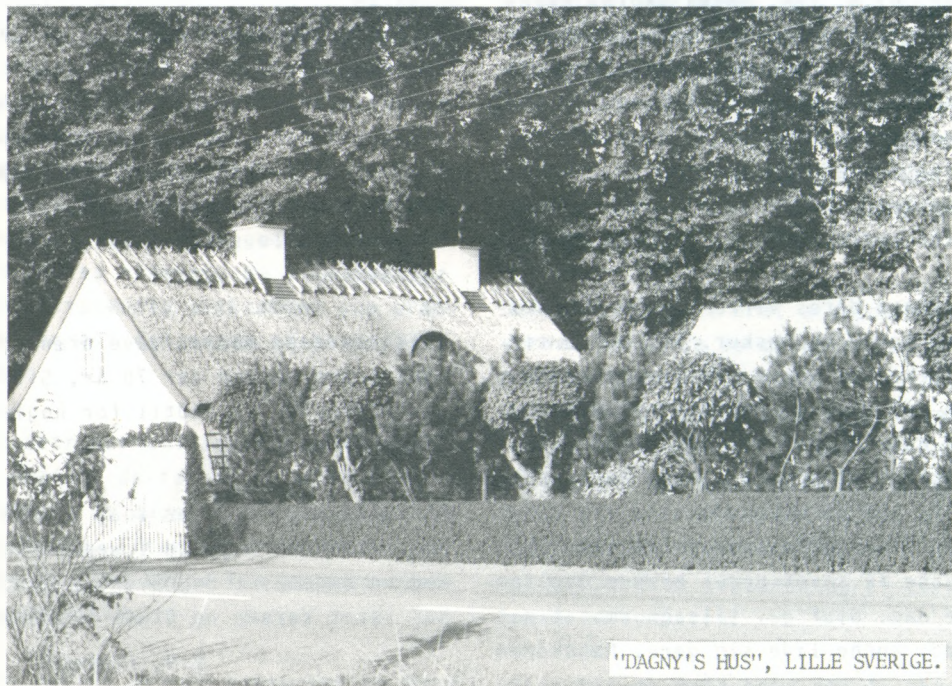
Med spænding og jubel det lille barn
vil åbne sin gavepakke,
og barnets begejstring vi føler i os,
vi dybt i vort hjerte må takke.

Med barnet ved hånd vort hjerte bli'r let.
Vi juleglæden har fundet.
Med barndommens jul gemt i mindernes dyb,
vi fortid til fremtid har bundet.



Er selve julen et lille barn,
da er vor verden ej ringe.
Syn's end den kaotisk, er ilde vi far'n,
vil barnet dog glæde os bringe.

Inger Krogsdal

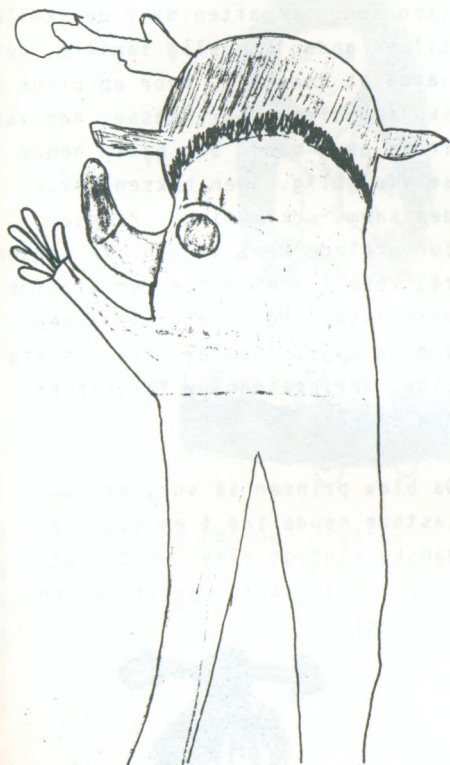


"DAGNY'S HUS", LILLE SVERIGE.

HISTORIER

Af børn fra Nr. Herlev Skole

HEKSEN.



Der var engang tre børn. Den ene af børnene hed Peter og pigen hed Anni og den lille hed Per. Nu var det jo sådan, at det var en kongefamilie. De var meget rige. De havde en til at vaske tøj for dem, og de havde osse en til at lave mad.

De sad bare på deres kongestol,

mens deres børn løb og legede med deres bolde nede i haven. Nu skete der det, at dronningen fødte en lille pige. Hun indbød en hel masse, men hun glemte helt heksen. Da den dag kom, hvor dronningen havde indbudt en masse venner, og de sad og spiste mad, kom heksen og sagde til det lille barn, at hun ville få en prins, når hun skulle gifte sig, og når hun fik en lille dreng, skulle han hedde Jokum, og hvis han ikke hed Jokum, skulle han dø.

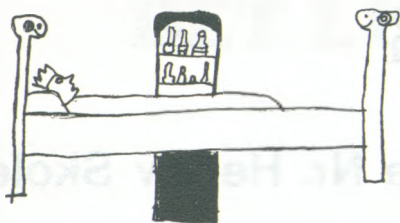
Der blev stor sorg på slottet. Nu fødte hun en dreng, og han hed Jokum, og de levede lykkeligt til deres dages ende.

Christina.

DEN VAGNE PRINSESSE.

Der var engang en familie. Der var tre søskende. Den allerstørste hed Per. Han var så dum, at han dårligt kunne forstå noget. Den anden vidste ikke, hvordan Jesus døde! Han hed Povl. Den tredie blev kaldt Karl-klog.

Og så en dag gik der rygter om, at prinsessen ikke kunne sove, og



at kongen lovede, at den, der kunne få hende til det, ville få hende som kone og det halve kongerige. Så begyndte unge mænd at give hende sovepiller. Men det hjalp ikke. Så en dag hørte Per og Povl om det. De skyndte sig at ride ud til slottet. Men da Karl-klog hørte det, ville han også derud. Men så sagde faderen: - Du kan da ikke tage derud. Dine brødre er dumme nok, men tror du, at prinsessen gider at høre på din knastørre prædiken. Men han red alligevel afsted. Da han kom ud til slottet, stod folk i kø for at komme ind. Han stillede sig hen bagved sine brødre. Da det blev deres tur sagde kongen: -Hvorfor vil I prøve, når alle de andre ikke kan? - Men de fik lov alligevel. De prøvede på så mange forskellige måder, men de kunne ikke. Så blev det Karls tur. Han begyndte at tale om en hel masse. Det syntes prinsessen var så kedeligt, at hun faldt i søvn, og da hun vågnede, blev der holdt bryllup i syv dage. Og så levede de lykkeligt til deres dages ende.

Jesper.

PRINSEN OG FRØEN.

Der var engang en heks, som var misundelig på en prinsesse, fordi hun havde en tryllefrø, så hun kunne få alt, hvad hun ville. Den lille frø var så smart, at den kunne gøre sig usynlig, hvis den skulle med prinsessen et andet sted hen. En aften hvor de skulle til en anden kongelig familie, der havde et kæmpebal, hvor en prins skulle vælge en prinsesse, der var frøen osse med. Den hjalp hende selvfølgelig. Men heksen havde den samme udklædning. Prinsen forvekslede dem, så han fik heksen til kone i stedet for den rigtige prinsesse. Men der hjalp frøen ved at sige: "Det er ikke den rigtige. Prinsessen er forvekslet med en heks!"

Da blev prinsen så sur, at han kastede hende ind i en væg, og ganske rigtigt blev hun til en heks. Alle så forbavset på den lede heks.





Bagefter fandt han den rigtige prinsesse, og de dansede hele natten. Den næste dag fortalte hun til prinsen, at hun havde en tryl-

lefrø. Da blev prinsen meget glad - og de levede lykkeligt til deres dages ende.

Sussi.



Løsninger:

- A. George Orwell.
- B. Kartofflen.
- C. Skæppe.
- D. Snefnug.
- E. Stillehavet.
- F. Julemanden.
- G. Julekalender.
- H. Joakim von And.
- I. Nytårsaften.

ODE TIL MIN NABO

Min nabo er en dejlig skov
- så, kære nabo - med forlov
min fryd jeg vil erklære:
Fra forårsgrønt til vinterbrunt
du gi'r mig glæder året rundt;
thi dagligt er det mig forundt
at færdes langs dit gærde.

Jeg vandrer ved dit våde hegn
i stille forårs-sileregn,
når svulne knopper bryder,
- for så en dag i solens skin
at se, du har dig hyllet ind,
som om en lysegrøn satin
de slanke kviste pryder.

Jeg ser, når anemoners flør
har kalket hvid din brune jord
blandt klynger af konvaller,
mens mus og egern piler om
lidt forårsøre, - ligesom
en spætte bygger rederum
til vejrs med stort rabalder.

Og mens jeg harver, høster, sår,
da følger jeg, hvordan det går
bagved mit nabogærde.
Jeg ser, at løvet mørkner og
bli'r tæt med agern og med bog
til kim for nye slægters skov,
- og sådan skal det være.

Og når det bliver efterår,
jeg bagved hasselbrynet går
i læ, mens storme raser,
- og hvis opmærksomt jeg har ledt,
så har jeg fundet, - det er sket,
- en nød, - af skovmus overset.
Den går jeg så og knaser.

Min nabo går ved vintertid
i dvale og bli'r kold og hvid
- og meget tyst og stille.
Men derved er jeg rolig, for
jeg ved, at gennem tusind år
blev vinter altid fulgt af vår,
som vækker skov af hvile.

Så tak da, nabo, - gamle ven,
for svunden tid. Nu ser jeg hen
til dagene, som kommer.
Vi trives sammen, du og jeg,
og derfor falder tit min vej
en svinke ihdenom hos dig
ved vinter som ved sommer.

kp

EGO

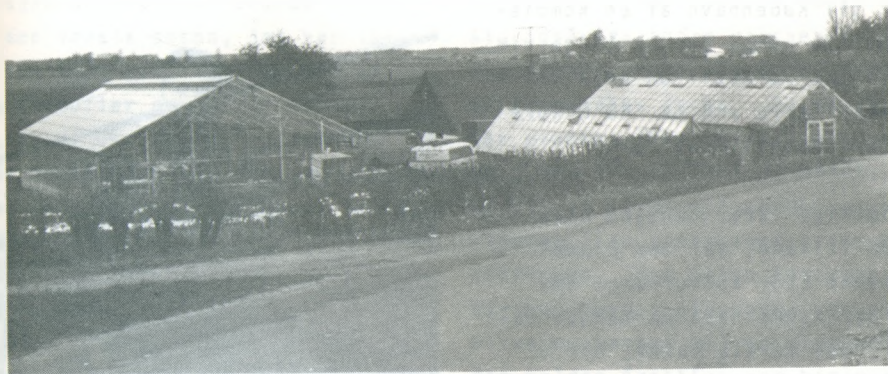


Hvis jeg var helt min egen
og ingen andre min,
og aldrig nogen nogens,
- enhver alene sin.
Var dermed lykken vundet?
- Var så vi alle fri?
Nej, - da var alle bundet
i ego-træleri.

kp



Gammeldags Gartneri



Når Nr. Herlevs beboere sidst på eftermiddagen går fra toget efter en lang arbejdsdag udensogns, ser de så godt som altid byens gartner i færd med et eller andet i sine drivhuse eller på arealerne udenfor drivhusene. Gartneren er Allan Pedersen.

Som for mange andre mindre selverhvervende her i landet går Allan Pedersens arbejde, fritid og ferie ud i en køre eller lidt mere højtideligt sagt op i en højere enhed. Allan Pedersen kan på spørgsmålet om, hvor mange timer han ugentlig bruger i gartneriet ikke give noget svar - eller også interesserer det ham - i modsætning til alle os andre lønslaver - bare ikke, hvad hans timeløn er. Arbejde og fritid er ikke to ukendte størrelser, men de har ikke den centrale plads hos Allan Pedersen som hos os andre.

Siden sin barndom har Allan Pedersen ikke holdt nogen ferie - det er kun blevet til enkelte fridage, og så er de endda brugt til at besøge andre gartnerier eller gartnerudstillinger.

Gartneriet i Nr. Herlev er en af byens ældste forretninger. Allan Pedersens far, Albert Pedersen, startede gartneriet i oktober 1936 med at dyrke og forsyne hele Hillelørød med radiser. Til pinse, når skoven blev grøn, og hele familien i nyt tøj skulle i skoven, var radiserne også med. Et år til pinse solgte Albert Pedersen 35.000 radiser på torvet i Hillelørød, og heraf aftog alene en restauratør 6.000 radiser. Prisen var 2,- kr. for 1.000 stk. På grund af sine mange radiser fik Albert Pedersen også tilnavnet "Radisekongen".

Radiserne fik senere følge af salat og gulerødder. Varerne blev enten solgt på torvet i Hillerød af gartneren selv eller transporteret til København af en kommissionær fra Lyngby for at blive videresolgt. Sidst i 30'erne var der ikke færre end ca. 40 mindre gartnere på Hillerød Torv.

Da samtlige varer dengang blev drevet på friland, var der blandt gartnerne stor konkurrence om, hvem der kunne have de første radiser, den første salat, o.s.v. De første grøntsager havde selv sagt en høj kurs blandt kunderne.

Allan Pedersen har været med i gartneriet, lige siden han som 2-årig flyttede med sine forældre til Nr. Herlev og lå på ryggen af sin mor og "hjælp" hende, mens hun trak radiser - nok mere til gene end til gavn. Allan Pedersens mor var selvfølgelig lige så meget med i gartneriet som sin mand og søn.

Indtil sygdom sidst i 60'erne gjorde Albert Pedersen uarbejdsdygtig, var hele familien beskæftiget i gartneriet og på torvet i Hillerød.

Indtægterne fra grøntsagerne blev i vinterhalvåret suppleret med indtægterne fra salg af fisk fra Hundested. Albert Pedersen kørte rundt med hest og vogn og solgte fisk. Engang syntes hans hest,



Allan Pedersen foran sit største drivhus

at han blev for længe inde hos en kunde, hvorfor hesten lige så stille og roligt selv kørte hjem.

Først i 1958 blev hestene og vognen udskiftet med andre hestekræfter. Pengene til bilen havde Allan Pedersen samlet sammen ved bl.a. i otte sæsoner at tage kartofler op hos gårdejere rundt om Nr. Herlev. "Jeg var ialt ude i tolv sæsoner for at tage kartofler op. I de første år var vi

et lokalt hold, der bestod af fire par eller otte personer, der sammen tog fra sted til sted. Else Olsen, der bor i Strædet, var vores sjakformand. Efteråret 1954 var den værste sæson, jeg har været med til. Vi startede med at tage kartofler op den 1. september, og vi var først færdige den 6. december på grund af regn. En anden gang blev vi slet ikke færdige med at tage kartofler op, fordi de var blevet ødelagte af frosten. Det var i januar måned" fortæller Allan Pedersen.

I 1958-59 blev det første drivhus også bygget. Det vil sige, der havde været et drivhus inden da, men det var bygget af mistbænkervinduer og opvarmet af en gammel kakkellovn. Året efter blev det andet drivhus bygget, og efter en hård frost med 11^o den 11. november fik gartneren og hans søn bygget fyrkælderens, så husene kunne opvarmes.

Det nuværende store drivhus kom til i 1972. Alt i alt er der 465 m² under glas. Set med international målestok er det ikke meget for et gartneri i dag, men Allan Pedersen mener alligevel, at det er hans styrke, at stedet ikke er større. Gartneriet har ikke, som de fleste andre gartnerier, specialiseret sig med kun én afgrøde med den deraf følgende store risiko for at brænde inde med sine varer, når "moden" skifter. Et

lille gartneri kan nemmere omstille sig og have forskellige varer hele tiden.

Gartneriet i Nr. Herlev adskiller sig også fra andre gartnerier i dag ved at drive planterne frem på gammeldags facon. Nu om dage får planter ikke lov til at komme ud i den friske luft og natur, før de bliver solgt til kunden og omplantet i en altankasse eller blomsterkumme. Hos Allan Pedersen derimod hærdes planterne ved at blive omplantet til en mistbænk, der holdes frostfri ved hjælp af vinduer og stråmåtter. Om dagen tages vinduerne væk og om aftenen lægges de på igen. Dette kæmpearbejde med at lægge 100 vinduer på om aftenen og tage de samme 100 vinduer af om morgenen får Allan Pedersen hjælp til af Tove Larsen, der er ansat på deltid.

I dag er gartneriet leverandør af udplantningsplanter til både køkken- og prydhave. De små, men hærdede planter sælges enten på engrosmarkedet i Thorsvang eller på torvet i Hillerød. Om sommeren og i efterårsmånederne sælges afskårne blomster, som Allan Pedersen selv har dyrket.

L.R.



HVEM VED DET FØRST



5.

A. Borgerligt navn: Eric Arthur Blair.

4.

Engelsk forfatter.

B. En plante, som stammer fra de syd-amerikanske Andesbjergene.

Den kom til Danmark ca. 1720.

C. Et gammelt dansk måleredskab.

Det kan bl.a. måle tørre varer (korn etc.).

D. Bliver jeg delt, kan jeg ikke ses.

Jeg kan have de smukkeste farver.

E. Det hedder noget andet, end det er.

Det er stort.

F. Han stammer fra tyske fortællinger om Knecht Ruprecht.

Han var kendt for at kaste penge ind ad vinduet til de fattige.

G. Den er en tidviser.

Den er sæsonbestemt.

H. Jeg er en ældre, ugift herre.

Min gamle kærlighed hedder Andrea.

I. En aften, hvor mange holder fest.

Mange drikker Champagne.



Læs teksterne fra venstre mod højre. Når du har fundet løsningen, får du det antal points, der står oven over den oplysning, der gav dig det rigtige svar.



3.	2.	1.
Deltog i den spanske Borgerkrig.	Slog sit navn fast med satiriske romaner, bl.a. Kammerat Napoleon, 1946.	Har skrevet bogen; 1984.
Dens frugter er giftige	Dens familie hedder Solanum.	Dens rodknolde er almindelige ved julemiddagen.
Det kan også være et flademål.	Ordet bliver som slang brugt som udtryk for noget dejligt.	Man skal ikke stille sit lys under den.
Bliver jeg flyttet ind, forandrer jeg mig til ukendelighed.	Folk synes ikke om mig, når jeg kommer sammen med hele familien.	De synes, jeg skal være overalt udenfor til jul.
Det er vådt.	Det er et ocean.	Det omgiver Hawai.
Han blev kendt i Danmark omkring år 1900.	Det fortælles, at han bor på Nordpolen.	Han har en rød hue og et Rensdyr, der hedder Rudolf.
Der er ofte billeder på den.	Den er nummereret.	Den tæller dagene til Juleaften.
Jeg er meget velhavende.	Nogle siger, at jeg er gerig.	Jeg elsker min første 25-øre overalt i verden.
Nogle har hovedpine dagen efter.	Man afbrænder fyrværkeri.	Rådhusklokkerne markerer et vigtigt tidspunkt.



VORE

JULESALMER

En rose så jeg skyde

En ro - se så jeg sky - de op af den fro - - ne jord, CBm 1599
alt som os for - dum spi - de de pro - fe - tens tra - - ste ord. Den ro - se spi - red

frem midt i den kol - de vin - ter om nat ved Bet - - le - hem.

Den danske salmebog, som i 1953 blev autoriseret af Kong Frederik IX til brug ved gudstjenesterne i landets kirker, er en af verdens bedste salmebøger. Takket være enestående danske salmedigtere som Brorson, Grundtvig og Kingo, findes der perler i vores salmebog, som er uovertrufne. Foruden disse urdanske salmer er der også en del gamle katolske salmer, der er skrevet under slutningen af middelalderen, og som i tidens løb er blevet oversat, forbedret og bearbejdet. Til denne kategori af salmer hører den kendte og afholdte julesalme "En rose så jeg skyde".

En gammel katolsk salmekilde hæv-

der, at salmen oprindeligt havde 23 vers og benævnes i samme kilde som "Das Alt-catholisch Trierisch Christliedlein", hvorefter man kan slutte, at den allerede i 1605 var gammel. Den har været udbredt i mange forskellige afskrifter, hvorfor den dukkede op i mangfoldige varianter, da salmebøgerne begyndte at blive trykt omkring 1600.

Den blev tidligt kendt og anerkendt på protestantisk grund, hvor man optog to vers, tilføjede et nyt vers 3, samt vers 21 og vers 23 dog noget omdigtede. Det var denne tekst, som forelå for Thomas Laub, da han i 1920 i "Musik og Kirke" fremdrog salmen og gav den

første danske oversættelse.

strups og Aage Dahls.

1. En rose så jeg skyde
op af den sorte jord,
alt som os forðum spåde
profetens trøsteord;
den rose spired frem
midt i den kolde vinter
om nat ved Bethlehem.
2. For rosen nu jeg kvæder
om kap med himlens hær.
En jomfru var hans moder,
Maria ren og skær.
I ham brød lyset frem
midt i den mørke vinter
om nat ved Bethlehem.

Th.Laub:"Musik og Kirke" 1920, s. 75.

Laub er ikke digter, men hans vers har bevaret ikke så lidt af den gamle ynde, selv om et par rim er gået tabt. I denne skikkelse vandt sangen hurtigt frem i Danmark, især som korsang ved julekoncerter. Men der fremkom efterhånden adskillige andre oversættelser, blandt hvilke især må nævnes Harlad Vi-

Da man imidlertid under forarbejdet til "Salmer" overvejede at optage salmen, blev der indvendt, at der manglede noget væsentligt i de to små kønne vers, selve juleevangeliet var alt for svagt antydnet. Uffe Hansen forsøgte derfor at oversætte endnu to vers, som fandtes i en schweizisk salmebog, en protestantisk tekst med ialt fire vers. Det første af disse vers blev hængt efter Laubs tekst, og i denne form blev salmen optaget i Den Danske Salmebog nr. 106.

3. Den rose fin og lille
har dejlig duft og skær;
den lyse for os ville
og sprede mørket her;
i sandhed mand og Gud
af syndens nød og pine
han nådig hjalp os ud.

Lisbeth Michelsen



PRÆSTEHUSET

HUNDEJUL

Nej, nu er mine mennesker altså blevet helt tossede.

Jeg hedder forresten Joker og er en sort hund (stor, selvfølgelig) af hankøn. Det har ikke noget at gøre med at se køn ud, snarere noget med naboens boxere. De er af hunkøn, altså.

Min mor var labrador med svømme-hud og det hele, min far schæfer (så vidt man da ved).



Nå, men det var de her tossede mennesker. Det må have noget at gøre med, at der er blevet koldt udenfor, de tænder nemlig lys og sådan, rigtig levende lys, altså. Jeg synes ikke, de er spor levende, men de er sandelig varme, skal jeg love for.

Og så bager de. Næsten hele tiden. Min mor (altså hende med to ben) siger, at jeg ikke må få kagedej, for det kan jeg ikke tåle. Hæ, så hugger jeg da bare noget fra den mindste pige, for hun læg-

ger det alligevel sådan i min højde et sted og glemmer det.

Skal det endelig være, så kan jeg nu også sagtens nå op til køkkenbordet. Men jeg kravler aldrig op på det igen, sådan som vores kat gør, når min mor ikke ser det.

Jeg har skam næsten prøvet, men der var altså bare noget, der vippe, og så fik jeg pludselig 2 tallerkener og 3 ølglasser ned i hovedet. De gik desværre i stykker. Men kagedej smager nu godt. Og jeg er da ikke blevet syg endnu, bare lidt træt ...

De laver også noget, de kalder konfekt. Det har jeg ikke smagt endnu, for det kan hende den lille li' hele tiden. Også selvom jeg kommer og vil bytte med den allerbedste bold, eller et godt gammelt kødben.

A propos kødben. Der bliver også lavet en masse andet lækkert med kød, altså, og så får jeg en godbid ind imellem.

Så julen smager godt, i hvert fald.

De går også og pakker alt muligt ind i papir, og så lukker de dørene eller råber "bliv ude".

Det er ikke til at finde ud af.

Og så har de slæbt et helt træ ind i stuen. Og jeg må ikke røre ved det. Ja ikke engang tisse lidt på det. Men katten må skam gerne ligge under det! Også når de har hængt alt muligt mærkeligt flit-terstads på det, som går i stykker, hvis man kommer til at gå for tæt på.

Jeg kan nemlig ikke nå at snuse til katten uden at komme til at vippe træet, så nu har de sat det fast i loftet med en snor.

Men det allervørste ved julen er ligegodt, når min mor får det der bestemte udtryk i ansigtet og går ud og fylder vand i badekarret - til mig altså. Væmmeligt, vådt vand.

Og så siger de, at med mine forfædre burde jeg elske det. Bvadr!

Så jeg plejer at ryste mig, bare en enkelt gang. I skulle bare lige se fliserne bagefter - og høre hvad min mor så siger - eller råber. Det

har vist ikke ret meget med jul at gøre.



Nå, julen er nu ellers god nok, f. eks. når de allesammen er blevet trætte af at spise, for så får jeg en masse lækre rester. Jeg kan lige nå at blive pænt slank igen til næste jul. Hvis ikke, kan jeg jo bare flytte hele brændestabelen, styk for styk, ud på græsplænen, og så får min far jo også lidt motion.

En rigtig god hundejul ønskes af jeres allesammens

Joker



TUR TIL FÆRØERNE



Beretning om bofællesskabet
Sættedammens sommertur 1984.

Dette har måske ikke så meget med jul at gøre, men en beretning om en usædvanlig oplevelse lader sig vel høre, og juletid er også de gode minders tid.

På denne tid sidste år begyndte i Sættedammen planlægningen af en rejse til Færøerne. Mens de mørke novemberskyer sænkede sig, var det svært at forestille sig, at det skulle blive sommer igen, og at vi skulle få lyst at begive os ud på Atlanten for at finde de på kortet så uanselige øer. Men sagen er den, at vi i vor midte har en færing og iøvrigt er vant til at planlægge fælles ferier og ved, at det skal begynde i god tid. En lille kreds

- heriblandt også venner fra området omkring Sættedammen - mødtes og fordelte opgaver. Nogle skulle sætte sig ind i øernes geologi, andre i flora, dyreliv og historie. Vi prøvede at synge på sproget, planlagde udflugter og udpegede steder, vi ville se. Med hjælp fra et rejsebureau, vi ofte har brugt, fik vi de praktiske detaljer på plads, og 28 forventningsfulde mennesker (i alderen fra 8 til godt og vel 50 år) holdt klar d. 7. juli på Larsens Plads i 7 vellastede biler. Turen skulle foregå med "Winston Churchill" fra København. Vi ville holde os selv med kost også under rejsen, og i løbet af få timer havde vi efter afgang indrettet os med fast samlingssted, og sejlturens ro faldt over det lille selskab. Vejret var med os,

og efter knap 40 timer stod vi og så Nolsøs klippekantur dukke frem.

For nogle af os var det et kært gensyn med det lille Thorshavns trange og stejle gader, og for alle var landgangen et signal til, at den forudgående planlægnings frugter skulle høstes.



Allerede om bord havde vi holdt flere korte fællesmøder og truffet de sidste beslutninger. Den fælles pengepung var i gode hænder og tre madlavningshold - voksne og børn - formeret. Uden videre diskussion drog det første hold af sted for at købe ind til de nærmeste dages forplejning, et andet tog ud for at skaffe nøgler til vandrerhjemmet, hvor vi skulle bo de første dage. Andre gik i forhandlinger med toldvæsenet for at få udleveret de 6 kasser øl, som i forvejen var sendt op fra København, og resten

kørte af sted til Streymnes ca. 30 km fra Thorshavn for at forberede frokosten af resterne hjemmefra. Da de forskellige hold efterhånden nåede frem, var tæpper og duge bredt ud på grønsværen foran hytten, og under frokosten nåede også nøglegruppen frem således, at indkvarteringen kunne finde sted. Et par stykker blev betroet at fordele rum og køjer, og de således anviste sengepladser kunne herefter indtages. Vi boede under hele turen på vandrehjem og brugte hver gang denne fremgangsmåde, at børn og voksne blev blandet godt rundt og madholdet fortrinsvis indkvarteredes i nærheden af køkkenregionerne,

Det kan godt være, at nogle af vores gæster på turen, der ikke var vant til fællesmøderne, i begyndelsen kunne finde disse lidt formalistiske, men nytten af fordomsfri diskussion og respekt for de truffene beslutninger viste sig igen som en styrke. Det var under alle omstændigheder en alvorlig sag for madholdene at fouragere, fremstille og servere tre daglige måltider, rydde og vaske op efter 28 mennesker, og dette job skulle ikke bæres af nogle få. Var det end en hård tårn tre dage i træk, havde man til gengæld fuldstændig bevægelsesfrihed i resten af ferien.

Nogle timer efter, at vi var kommet til Streymnes, gik det som en løbeild gennem byen fra hus til



hus: En flok grindehvaler er på vej ind i fjorden - der er over hundrede! Det var utroligt, men sandt. Ude i fjordens yderste sås en flåde af små både krydse frem og tilbage. Folk samledes i hundredetal i bunden af fjorden, og i de næste timer voksede flåden i størrelse, førerbådens flag blev synligt, og med det blotte øje sås det oppiskede vand og de kløftede haler i springet foran de frembrusende både. En for en blev de lange sorte, blanke dyr drevet mod grundt vand, og få meter fra land tog de grunden og kæmpede en grusom, men kort kamp, før det dødelige snit skilte dem fra livet. Havet farvedes langsomt

rødt, det var midnat men himlen helt lys, fangerne ophidsede af jagten og tilskuerne tavse. Mange af børnene var meget stille, enkelte græd, mens de modtog de stærke indtryk sammen med os andre. Det er grusomt, det er stort og beretter en gammel historie om et folks kamp for eksistensen.

De følgende dage faldt vi på ny til ro med naturens mægtige former omkring os, himlen, fjeldet, luften, havet. Der blev fisket, tegnet, malet og fotograferet, og talrige større eller mindre udflugter foretoges, bl.a. var hele flokken på en utrolig sejltur under fugle-

fjeldet ved Saxun, og vi oplevede klipning af fårene, som blev drevet ned fra udmarken af bygdens beboere.

Men først og sidst var det dejligt at møde færingerne, og såvel vor egen lokale mand som sognepræsten i Nr. Herlev, Lisbeth Michelsen, inviterede rundhåndet til kaffe og nybagte vafler hos deres familie. En dejlig gestus, som bidrog til at gøre denne tur så enestående. I Klaksvig modtog Lisbeth og hendes familie os på kajen, og i samlet flok gik vi til Christianskirken, hvor Lisbeth fortalte om kirken, og sammen hørte vi orglet og sang en salme.

Oplevelserne på vores tur var mangfoldige, men distraktionerne i den nøgterne natur få. Gruppen kom tæt på hinanden - ingen fjernsyn, biograf, minigolf, radio og hvad ved jeg - til at sprede og trække i hver sin retning. I denne ramme har gruppen de bedste muligheder for at vise sin styrke, og det er ikke tilfældigt, at denne beretning har kredset om det sociale element. Som færingerne er, blev vi for en stund: Undergivet naturen, små men frygtløse og opfindsomme, frie mennesker. Og det lyder jo helt som et rigtigt juleeventyr.

Bente og Ole



JULENS DIGT

Snart julen stunder til
og alle glade være vil,
for vi skal høre sammen,
men tænk på den der
ensom er, og ikke har gammen.

Den verden, som vi lever i
er ikke kun for de og vi,
men for både dig og mig,
og uden det, vi lever ej.

Julen er en fælles fest,
og alle skal være vores gæst,
men det kniber hist og her,
det kniber med dig især.

Åbn dit sind og lad
en vind blæse over jorden,
så alle, uanset sin tro,
kan bygge fredens bro
og fejre julen uden grænser.

Morten Morell

FAMILIEN TIT

Hvis man færdes meget ude i landet, kan det ske, at man sommetider møder Titterne. De kommer med deres tasker på ryggen og er altid iført støvler eller travesko, for de er næsten altid på vandring. De går og leder efter: "Huset med de mange vinduer i forskellige farver". Men det fortæller de ikke til nogen. Hvis man spørger dem om, hvor de skal hen, siger de altid, at de er på konditur, eller de er ude for at plukke blomster eller samle brænde til deres brændeovn.



Familien Tit er en stor familie. Der er mange børn både små og store, og der er Titemor og Titefar, men børnene har ikke almindelige navne, som dem vi kender. Ja de hedder ganske vist allesammen Tit ligesom deres mor og far, men ellers er de opkaldt efter farverne, så der er både Blå Tit, Gule Tit, Røde Tit, Brune Tit og Grønne Tit, og så er der Sølvtit, Guldtit og Stjernetit.

Titterne går ude både i regnvejr, solskin, snevejr og blæsevejr. Kun hvis det er stormvejr, ser man dem ikke. Så tør de ikke gå ud, for de tror, at husene og træerne så vil vælte ned over hovederne på dem. I snestorm holder de sig også inde af frygt for, at de skal blive væk i en stor snedrive.

Når familien Tit således vandrer rundt, møder de naturligvis mange mennesker og mange dyr, og hvis de møder nogen, der gerne vil snakke, giver de sig altid tid til at snakke med dem. Også dyrene vil de gerne snakke med, for Titterne holder meget af dyr. De små røde mariehøns er de nu allermost glade for, og de kan ikke blive trætte af at lade dem kravle op ad deres hænder og arme. Men de ser også større dyr og sommetider meget mærkelige dyr. En dag mødte de en giraf. Den stod ved foden af en stor bakke og kikkede ud over et sumpet område. Børnene fik straks lyst til at få en ridetur på giraffen, og det fik de også lov til. Men det var svært at komme helt op på giraffens ryg. De kravlede op ved halen, og Titefar hjalp dem, mens moderen hjalp dem med at hoppe ned igen, for der var et ordentligt spring fra giraffens ryg og ned på jorden.

Giraffen blev stående pænt, mens de spiste deres mad, men da de skulle gå igen, var giraffen pludselig væk, og nu opdagede de, at den var blevet tryllet om til et træ. Men det gjorde nu ikke noget, for hver gang de senere kom til stedet, var giraffen der igen, og når de gik, blev den tryllet om til et træ.

Faderen og moderen kikkede på hinanden, og så sagde faderen: "Jeg tror, der må være et af vore børn, der kan trylle." "Ja, det har jeg vidst længe", sagde moderen.

En dag gik familien rundt i et moseområde, hvor der var meget vand, og der var øer og halvøer. Der var også små broer over vandet på de smalle steder, og der var træer, som stod og lændede sig helt ud over vandet. De gik over en bro og ud på en halvø, og her stod de alle i en række og kikkede ud over vandet, for her var gule åkander og hvide og lyserøde nøkkeroser, og der var ænder og fem små ællinger. Pludselig sagde det "plask" og Brune Tit var faldet i vandet lige på maven. Alle kikkede ud efter ham. "Plask" sagde det igen, og Tittemor var hoppet i vandet for at trække Brune Tit op. Det varede kun et øjeblik, så var de igen på land, men Brune Tit var pjaskvåd fra hårtop og til storetå, og Tittemor var våd helt op til livet. Uha, hvad skulle de nu gøre. De måtte gå til det nærmeste hus, og her fik de ringet efter en taxa,



for at komme hjem og få tørt tøj på. Men længe blev børnene ved med at tale om begivenheden, og ofte sagde de til Tittemor: "Kan du huske, da Brune Tit var ude at bade i mosen"?.

Titterne taler ofte om, hvilken årstid, der er den bedste, men de kan ikke finde ud af det, for de kan vældig godt lide alle årstiderne.

Når juletiden nærmer sig, tror de altid, at nu finder de snart "Huset med de mange vinduer i forskellige farver", og de leder meget omhyggeligt og kommer langt omkring.

I december måned har de deres julekalender med, når de går rundt. De har selv lavet den, og der er ingen låger, der skal lukkes op, men der er 24 små nisser, som er lavet af kogler og filt. Børnene får også kalendergaver, men Tittemor gemmer dem, og så må børnene lede, til de finder dem. Det kan godt være svært, og sommetider har Tittemor selv glemt, hvor hun har gemt dem, og så må hun også lede.

En gang gravede hun en æske med slik til børnene ned i jorden, og så skulle børnene selv grave den op. Alle Titterne gravede i flere timer, men de fandt den ikke, og nu er den der sikkert ikke mere. Måske har larverne og myrerne spist slikket.

En dag finder Gule Tit en hytte inde imellem en stor klynge grantræer, og hun kalder straks på de andre, som skynder sig hen til hytten. "Ih, hvor er her hyggeligt", siger Tittefar. Der er pyntet med kravlenisser og julepynt, og der ligger tasker og vanter og madkasser udenfor. "Men hvem bor her", spørger Stjernetit. Ja, det er meget mystisk, for der er ingen mennesker at se. "Måske sover de", siger Blå Tit. Men nu holder Stjernetit en finger for munden:



"Hys, der er nogen, der snakker et eller andet sted". Alle tier muse-stille og lister sig forsigtigt ud af hyttens bagdør og ind imellem grantræerne, og nu kan de alle tydeligt høre stemmer. I en lille lysning imellem træerne ser de en flok mennesker, børn og voksne.

"Åh, det er en hel familie ligesom os", siger Røde Tit. "Lad os gå hen til dem". "Nej, vent", siger Tittefar, "Lad os først se, hvad de laver". Så kravler alle Titterne ind imellem grenene på de nærmeste grantræer. Her kan de se alt, hvad der foregår, og nu ser de, at alle børnene sætter sig ned i en kreds på jorden. En af de voksne giver dem julekager, mandariner og cacao, og nu kommer julemandens kone, eller også er det een, der har klædt sig ud som nissekone. Hun begynder at fortælle for børnene: "Historien om grantræet". Titterne sidder ganske stille og hører efter. Det er spændende, hvordan det går med det lille grantræ, og da historien er forbi, ønsker Sølvtit, at han kunne høre den en gang til.

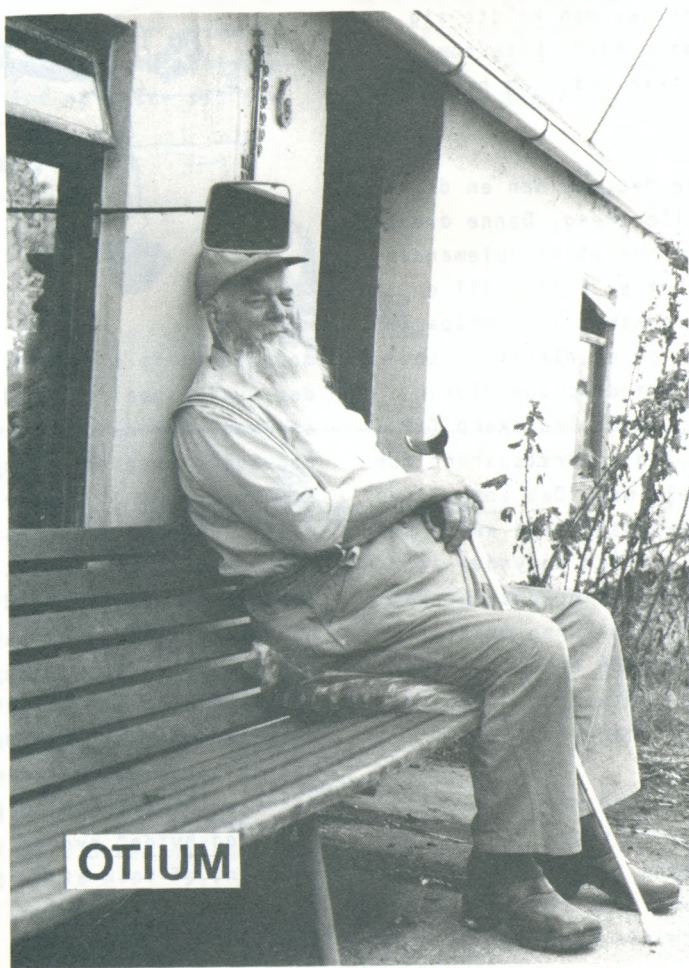
Men nu bliver der sat hvide lys på et af de store grantræer, og lysene bliver tændt. Titterne er helt ophidsede af spænding: "Hvad skal der nu ske?" Jo, da alle lysene er tændt, tager hele flokken af børn og voksne hinanden i hænderne, går rundt om træet og synger: "Glade jul, dejlige jul". "Åh, hvor det lyder kønt", hvisker lille Grønne Tit, og sangen fortsætter i lang tid. Børnene vil blive ved, og de synger både: "Et barn er født i Bethlehem", "Juletræet med sin pynt" og "Højt fra træets grønne top".

Imens sidder Titterne stille og ser på lysene, og når de kikker ind i alle de små flammer, synes

de, at de ser alle farver, både blå, lilla, gul, rød og orange, og de hvisker til hinanden: "Måske er vi kommet til "Huset med de mange vinduer i forskellige farver", og de går hen til den lille flok ved juletræet og blander sig med børnene, og hele flokken danser om træet og synger:

Juletræ, juletræ
her står du i den hvide sne
dybt i skovens stilhed gemt
med lys på dine grene
i din mørkegrønne dragt.
De fortælle vil os alle
at lyset har den største magt.

Inger Krogsdal



JULEMANDEN TIL LANDSKAMP

Den gamle julemand havde en masse navne. Han hed: Frank-Søren-Morten-Ivan-Jens-Jørn-Jan-Kenneth-Jesper-Allan-Klaus-Michael-Preben-John-Ole-julemand. Han var meget stolt over alle sine navne, men kaldte sig nu mest "den rød-hvide". Eftersom hans tøj jo var rødt, og hans skæg var hvidt.

Se nu hændte det, at han en dag mødte en lille dreng. Denne dreng blev så glad for at se julemanden, at han gav ham en billet til en af Danmarks landskampe i idrætsparken, mod et løfte om et elektrisk tog til jul. Julemanden, som aldrig havde været til en landskamp før, skyndte sig ind i idrætsparken for at få det hele med. Det sørgelige var bare, at nissen ikke anede hvad fodbold var, så han begyndte at heppe da promenade-orkesteret kom ind på banen. Han kunne mægtigt godt lide musik og bestemte straks, at han ville indføre et fodbold-landshold på Nordpolen.

Snart blev han dog meget skuffet, da orkesteret forsvandt og ind kom løbende 22 mænd i shorts og +-shirts, selvom det var i oktober måned. Mændene delte sig op i 2 hold, hver



med sin farve strømper, og så kom der musik igen. En mand ved siden af Frank-Søren-Mort..., nej, "den rød-hvide" rejste sig op og begyndte at synge, "Ja vi elsker dette landet". Julemanden syntes det lød sært, men tænkte at det nok hørte med. Så kom en ny melodi og hele den anden halvdel af publikum rejste sig op og sang. Sangen passede dog ikke helt til melodien, da melodien passede til "Der er et yndigt land" og publikum sang: Og det var Danmark Olé, Olé, Olé, men "den rød-hvide" syntes dog, at det var pænt af folk at hylde ham med at råbe Ole, et af hans yndlingsnavne.

Spillet begyndte, og julemanden skrev sig bag øret, at han måtte have 21 fodbolde til julegaver til de stakler, der ikke kunne enes om bolden. En af dem blev sparket og faldt. Julemanden syntes, det var synd, og rejste sig. Manden nede på banen lå og ømmede sig, og pludselig begyndte folk at råbe Morten-Morten, og da manden havde rejst sig igen, kom der et jubelbrøl - Ja-Ja Morten.

Julemanden var meget rørt over, at de kunne 2 af hans navne og fælde - de en lille tåre og satte sig på ny ned.

Kampen igennem kom der tilråb som! Kom så Jesper - Preben-Preben og - Søren skyd! for bare at nævne nogle. Da Danmark havde vundet over Norge råbte folk: Det er rødt - det er hvidt - det er dansk dynamit.

Julemanden løb ned på banen og sagde: Tusind tak - det er alt for meget, jeg vil give jer allesammen en flot ny fodbold til jul. Så skyndte han sig ud fra stadion, mens folk sad måbende tilbage og stirrede efter ham. "Sikke glade de blev", tænkte julemanden, "min gavmildhed tog helt mælet fra dem".

Karina



ARKITEKTEN

den uvildige rådgiver mellem

BYGHERRE & HÅNDVÆRKER

Deres garanti for godt byggeri
til rimelig pris

STAUN & NØRGAARD, ARKITEKTER M.A.A.
SDR. BANEVEJ 24, TLF. (02) 25 18 00



FRA DET "GAMLE" NY HAMMERSHOLT



Udnyt Deres fradragsret

Børne- opsparing

Spørg

SPAREKASSEN **sds**

Selvpen- sionering

Spørg

SPAREKASSEN **sds**

*salon
family*



– salonen for hele familien

SLETTEBJERGET 41

25 25 02

(onsdag lukket)



HVORFOR SLÆBE SIG
RUNDRYGGET,
NÅR KARTOFFELBUSSEN
BRINGER TIL DØREN!

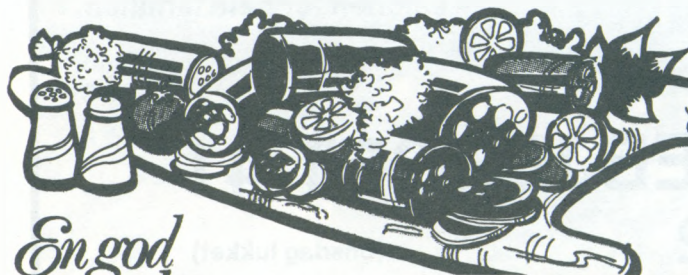
**Rydegård's
kartofler 265053**



LAD HELLERE
FAGMANDEN

Tømremester
Knud Funder
Bygningsservice 
02-26 50 30

Pølsefest



**44 forskellige
"gammeldaws"
hjemmelavede
pølser**

*En god
gaveide*

ZØFTING LARSEN

SDR. BANEVEJ 16 · HILLERØD · TLF 2610 96



PREBEN NIELSEN Ny Hammerholt Købmandshandel **TELEFON 26 63 33**

BLOMBERGS BLOMSTER

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

26 00 91



kom **SNEPROBLEMERNE**
i forkøbet.....



*TRÆF ALLEREDE NU AFTALE OM SNERYDNING AF
PRIVATE PLADSER OG VILLAVEJE FØR VINTEREN 1984-85
MED*

*KOED HANSEN, STORBÆKSGÅRDEN
TEL. 02-272937*



Esther Dalsgård Christensen

Gl. Frederiksborgvej 39
Ny Hammersholt

26 66 47

MUSIKHUSET KNUDSEN & SØN PIANOFABRIK ApS

Møllestræde 3, 3400 Hillerød, Tlf.

26 05 03



STORT UDVALG I
MUSIKINSTRUMENTER OG NODER

REPARATIONER UDFØRES
PÅ EGET VÆRKSTED

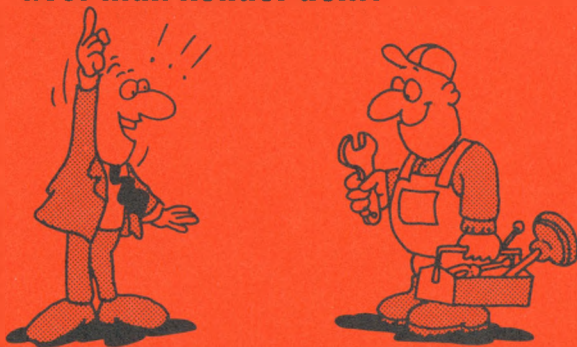
SKIFTE HUS?

Hvad så? - Spørg FREDE KVIST -
han har svaret - og skaffer køberen

**VALUAR, STATSAUT.
EJENDOMSMÆGLER M.D.E.
FREDE KVIST**

Dønnegårdsvej 5, Nr. Herlev, 3400 Hillerød
Tlf. (02) 26 51 63

***Foretrækker De at handle et sted
hvor man kender dem?***



Så prøv at handle hos os!



Lokalbanken
- lille og vågen

PS!

Vi har specialiseret os i at opnå et personligt kendskab
til vore kunder

